

Mundtlige beretning
Landsmøde 30. april 2022.

Intro

"Al undervisning går ud på at få eleverne til at elske verden i en sådan grad, at de også vil tage ansvar for den". Det er et velkendt citat af den tysk-amerikanske politiske filosof Hannah Arendt. Jeg vil mene, det er evigt gyldigt.

En opgave som også friskolerne tager alvorligt og stiller skarpt på, og derfor hver dag ihærdigt uddanner og danner elever til at tage ansvar for verden. At gøre skole handler om det, vi vil med os selv som mennesker – og det vi vil med hinanden.

Når verden står åben – og verden står helt åben lige nu: våbnene taler, ufreden vækker vreden, naturen kalder jorden – er det nødvendigt at vise, hvad friheden betyder og kan bruges til.

Friheden er den moderne civilisations kompas, og zoomer vi ind på lille Danmark, så er friheden i vores dna, og zoomer vi endnu længere ind – på grundskolen i Danmark – så er friheden så at sige kommet på mode.

Frihed til folkeskolerne

Og det er godt!

Nu tales der højlydt om at give folkeskolen mere frihed. Jeg er fortalende for, at politikere og forvaltninger skal ud af skolegården og i tillid overlade til ledere, lærere, pædagoger og forældre at lave skole – lokal skole, der passer til de lokale forhold.

I friskoleverdenen er friheden fundamentet. Og vores vedvarende opgave er at være bevidste om at bruge friheden TIL noget – og ikke FRA noget.

Det er derfor endnu et godt tegn, når Børne- og Undervisningsminister Pernille Rosenkrantz-Theil i et interview i Politiken den 6. april udtaler, at – citat: "det skal være slut med flere regler, krav og måltal til landets folkeskoler. I stedet skal de statslige krav til folkeskolen kunne stå på maksimum to stykker papir".

Det sker som en del af forhandlingerne om afbureaukratisering af den offentlige sektor, og handler i praksis om at reducere 3.000 statslige regler og mål. Desuden siger Pernille Rosenkrantz-Theil, at der gennem mange år er sket en overstyring af skoler og daginstitutioner, og man må lade forstå, at det har kvalt lederes, læreres og pædagogers engagement og arbejdsglæde.

Det er helt rigtigt! Så sæt bare i gang!

Herfra talerstolen vil jeg gerne anbefale at starte med et stykke blankt papir og så invitere relevante parter med om bordet til at tegne skitsen til den nye tænkning om skolen. For det må jo være en selvstændig pointe – at det netop IKKE er fra Christiansborg, man skal beslutte, om rammebeskrivelsen af folkeskolens opgaver skal stå på to stykker papir – eller 4 stykker papir!

I FRISKOLERNE har vi en stærk tradition for frihed – og vi ved, hvor inspirerende og engagerende friheden er. Derfor bakker vi op om intentionerne om mere frihed til folkeskolen, og selvom vi på forhånd har mere frihed, så kan jeg godt pege på et par forhold, hvor vi også ønsker mindre bureaukrati og mere frihed.

Friskolernes frihed

Indførelsen af et nyt ufravigeligt krav til nye skoleinitiativer er et eksempel på bureaukrati, som vi gerne vil være foruden. Kravet går på, at nye skoleinitiativer inden 1. marts forud for skolestart skal kunne

dokumentere, hvilke lokaler den nye skole skal starte i. Altså en tilføjelse til den eksisterende praksis for godkendelse af nye skoler.

Begrundelsen er, at man ønsker at reducere risikoen for, at skolen ikke bliver til noget. Men den risiko følger med friheden.

Det er ikke statens opgave at definere, hvornår en skole er en skole. Det er forældrenes ansvar – for det er forældrene, der bestemmer, hvordan og hvor deres børn får undervisning.

Det viser blot, at det er nødvendigt hele tiden at minde om, at det er forældrene, der har friheden og ansvaret for at sikre deres børns undervisning. Det er et perspektiv og en værdi, som vi i FRISKOLERNE forstår som helt grundlæggende.

Et andet eksempel på, at vi også i friskole- og privatskoleregi kan tale med om behovet for at håndhæve friheden og forsøge at holde reguleringer ud i strakt arm – er forståelsen af det såkaldte »stå mål med« krav. Altså det krav, som handler om, at friskoler og private grundskoler helt overordnet skal stå mål med undervisningen i folkeskolerne. Her har STUK – Styrelsen for Undervisning og Kvalitet – i december sendt en vejledning i høring hos skoleforeningerne.

Og for at sige det enkelt, så mener vi, at vejledningen fejler på en række alvorlige punkter.

Vi finder udkastet til vejledningen docerende og normsættende. Vejledningen søger at understøtte og legitimere tilsynspraksis, hvor regler og indikatorer bliver bestemmende for, hvordan en friskole lever op til stå mål med-kravet frem for at udøve et skøn over, hvorvidt skolens undervisning »står mål med« så skolens elever efter endt skolegang har mindst de samme muligheder for videre uddannelse og færd, som elever i folkeskolen.

Vejledningen rører på væsentlige punkter ved så grundlæggende værdier omkring friskoler og private grundskoler, at vi har kastet store kræfter i at give respons på dét materiale.

Friskolernes pædagogiske frihed

I forberedelsen af høringsvaret besluttede vi, i samarbejde med de øvrige skoleforeninger, at få udarbejdet et juridisk notat af advokatfirmaet Bech-Bruun.

Notatet fremhæver blandt andet, at forvaltningen af lovgivningen forudsætter, at der skal foretages et skøn om, hvorvidt undervisningen står mål med. Et sådant skøn kan ikke erstattes af kriterier, betingelser eller regler. At foretage et skøn er at respektere skolens frihed.

I tilsynet anvendes såkaldte indikatorer – men disse må ikke blive til regler eller kriterier for, hvorvidt undervisningen står mål med, hvad der almindeligvis er gældende i folkeskolen.

Indikatorer må betragtes som trædestene frem mod at kunne foretage et skøn. Man kan også tale om, at der i forbindelse med tilsyn må være en pædagogisk nysgerrighed til stede, som afsøger de forskellige pædagogiske veje og metoder, der leder frem mod et samlet skøn af, hvorvidt undervisningen står mål med.

Da politikerne i 2005 besluttede at indføre krav om, at skolerne skal have beskrevne slut- og delmål samt krav om undervisningsplaner, vakte det store protester, fordi mange følte, at friheden blev indskrænket voldsomt. Faktisk mødtes 1100 friskolefolk på Balle Fri- og Efterskole til stormøde om emnet. Der er frihed til at lave skole på de værdier, som skolen definerer gennem sine vedtægter og praktiserer i sin dagligdag.

Med den frihed følger forpligtelsen og ansvaret for at kunne beskrive, begrunde og redegøre for undervisningens tilrettelæggelse, gennemførelse og evaluering. Det er helt fair – men der er en delikat balance, som skal overholdes og kræver en helt grundlæggende forståelse for, hvad hensigten med friskoler og private grundskoler i det hele taget er.

Akkurat som en friskole også er forpligtet til at følge overenskomster, respektere børnekonventionen, sikre elevernes demokratiske rettigheder, danne til demokrati og folkestyre m.v. så er det nødvendigt at gøre sig grundige overvejelser om, hvordan den pædagogiske frihed udfoldes inden for lovens rammer.

Det er jeres praksis, jeres alternative veje, jeres kringlede pædagogiske ideer, der ikke alene legitimerer den pædagogiske frihed, men også skubber til grænserne for, hvad der pædagogisk er muligt.

Det er hårdt arbejde at beskrive og evaluere, og det kræver både tid og ressourcer – men det er nødvendigt for jeres egen skoles skyld, men også for den frie pædagogiks skyld, demokratiets og for samfundets skyld.

Vejledningen blev sendt i høring i december. Et samlet høringssvar fra Danmarks Private Skoler, Foreningen af Kristne Friskoler, Lilleskolernes Sammenslutning, Deutscher Schul- und Sprachverein, Frie Skolers Ledere, Frie Skolers Lærerforening og FRISKOLERNE blev fremsendt den 24. januar 2022.

Vi er lovet at blive orienteret om den videre proces, og i sidste uge fik vi besked om, at der vil komme svar i maj måned.

Der udestår altså fortsat en endelig afklaring af, hvorvidt den udgave af vejledningen, der er sendt i høring, vil blive udgivet eller hvorvidt vores høringssvar giver anledning til ændringer eller rettelser.

Da det ikke er muligt for hverken FRISKOLERNE eller de øvrige skoleforeninger at anerkende vejledningen, som den foreligger i udkastet, er det vores klare forhåbning, at STUK inviterer til en fornyet drøftelse af vejledningen.

Sammenhæng mellem formål og praksis

I et samarbejde med seniorforsker Keld Skovmand er der udviklet et materiale som beskæftiger sig med friskolens formål og det pædagogiske sprog, der knytter sig hertil.

Tanken er, at man igennem tolkning af værdier og skolesyn skaber tydelig sammenhæng imellem skolens værdigrundlag og daglige praksis.

I dag har flere af jer deltaget i en salon med titlen "Tag friskolens formål på ordet". Her præsenterede Sidsel Bukh fra bestyrelsen i samarbejde med Simon Finnerup, underviser på Den frie Lærerskole, materialet. Det er tænkt som en række håndgribelige formater, der kan bruges i pædagogiske og værdibårne samtaler på jeres skoler.

Materialet færdiggøres efter landsmødet og forventes klar til jer i starten af juni, og så håber vi, at det kan inspirere og kvalificere samtalen om formål og praksis ude på jeres skoler.

Prøvefrihed

De omkring 40 friskoler, der går under betegnelsen prøvefrie skoler, benytter friheden til at lave skole, hvor der arbejdes pædagogisk med andre evalueringsformer og feedback end ved at bruge karakterer og prøver.

Efterskolerne fører en rigtig spændende pædagogisk samtale med hinanden om, hvordan 10. klasse kan indrettes uden prøver, nu hvor afgangsprøverne i 10. klasse ikke giver et retskrav på optagelse på ungdomsuddannelserne.

Det har ført Efterskolerne og FRISKOLERNE sammen i fælles nysgerrighed omkring et forskningsprojekt om frie prøveformer i en præstationstid.

For der er vokset en stærk præstationskultur frem i skolen. Forskning fortæller os, at en præstationskultur med et for ensidigt fokus på prøver, karakterer og test er problematisk for elevernes udbytte af undervisningen og samtidig presser deres trivsel og selvstændighed.

Det sætter skolen i et pædagogisk vadedsted, hvor stærke kræfter trækker i retning af fokus på præstationer samtidig med, at behovet for pædagogiske alternativer og svar vokser, da mange elever mistrives med de nuværende eksamenskrav og evalueringsformer, som præger grundskolen.

Projektet ledes og gennemføres af Center for Ungdomsforskning (cefu), som over de næste to år gennemfører en kombination af kvalitative og kvantitative undersøgelser, der omfatter både ledere, lærere og elever på efterskoler og friskoler. I forløbet indgår også konkrete case-studier på hhv. tre efterskoler og tre friskoler, ligesom der gennemføres et afsøgningsarbejde for at finde international inspiration.

Vi vil undervejs i projektet dele viden, pointer og perspektiver med jer og arbejder på, hvordan vi bedst og på forskellig vis kan formidle resultaterne til jer når, når projektet er færdigt. Og det er vigtigt at understrege at projektet ikke henvender sig alene til prøvefrie friskoler, men netop er et pædagogisk anliggende, der kan og vil være til inspiration for alle friskoler, efterskoler og andre skoler, der er nysgerrige på, hvad prøvefriheden kan.

Prøvefrihed er en af friskolens uslebne diamanter – et stærkt kendetegn, som vi må værne om, og altså nu sliber sammen med Efterskolerne.

Bestyrelsen har besluttet at prioritere projektet, der gennemføres i 2022 og 2023, fordi vi tror, det kan understøtte jeres muligheder for at bruge friheden til at lave fri skole.

Socialt ansvar - inklusion og specialundervisning

Bestyrelsen i FRISKOLERNE er optaget af det sociale ansvar – akkurat som I er optaget af det i jeres friskolehverdag. Men det er nødvendigt at opholde os lidt ved, hvad vi mener med det begreb.

I en registerbaseret sammenligning af friskole- og folkeskoleelevers sociale baggrund, som Analyse & Tal har foretaget for FRISKOLERNE, er den overordnede konklusion, at elevsammensætningen på friskoler ikke adskiller sig væsentligt fra elevsammensætningen på folkeskoler, når det gælder forældrenes indkomst, uddannelse, beskæftigelsesfrekvens, etnicitet og civilstatus.

Analysen bekræfter dermed, at friskolerne er en skoleform, der på de socioøkonomiske parametre ligner folkeskolerne og har en tilsvarende social og inkluderende profil.

Antallet af elever med særlige behov, der nødvendiggør et specialpædagogisk tiltag, er stigende. På side 42 i Magasinet FRISKOLEN fra marts 2022 finder i en opgørelse over udvikling af antallet af elever med behov for specialundervisning. Den statistik taler sit tydelige sprog.

Inklusion

Den pædagogiske opgave at inkludere alle elever og varetage den enkeltintegrerede specialundervisning, for elever med særlige behov, er måske den største udfordring for mange skoler. Men nok også et af de mest synlige og konkrete eksempler på, hvad socialt ansvar handler om.

I 2012 blev det politisk besluttet, at 96% af alle grundskoleelever skulle inkluderes i den almene undervisning. En nyligt offentliggjort evaluering af inklusionsopgaven i folkeskolen viser, at indsatsen er fejlslagen. 7,5% af eleverne har ikke fået indfriet deres støttebehov, og antallet af elever i specialskoler er tilbage på samme niveau som i 2012.

Ved en høring på Christiansborg i onsdags blev der peget på nødvendigheden af øgede ressourcer, der kan give mulighed for tolærerordninger, som kan bygge bro mellem den almene undervisning og den specialpædagogiske undervisning.

Rasmus Alenkær, psykolog, Ph.d., forfatter og flittig benyttet foredragsholder om inklusion, lagde i sit indlæg ved høringen på Christiansborg i onsdags vægt på, at der er brug for tydelig pædagogisk praksis, tæt samarbejde med forældrene og et stærkt skolefællesskab. Forhold som jeg tror, I alle kan genkende og er opmærksomme på i jeres skolepraksis.

Evalueringen viser også, at lærerne ikke i tilstrækkelig grad har de nødvendige kompetencer, indsigter og viden til at kunne lykkes med opgaven. Der er altså brug for efter- og videreuddannelse af lærere og pædagoger, ligesom der også tales om nødvendigheden i, at det specialpædagogiske aspekt bør være en del af læreruddannelsen.

Inklusion og specialundervisning fylder selvfølgelig også på friskolerne. Det er en økonomisk udfordring at inkludere og afvikle den enkeltintegrerede undervisning, ligesom efter- og videreuddannelse af lærere og pædagoger kræver ressourcer.

Med et stadigt støt stigende antal elever, der har brug for specialundervisning, er det vigtigt for bestyrelsen, at der afsnøres tilstrækkelige økonomiske ressourcer af det samlede statstilskud til specialundervisning og inklusion. Kun sådan har skolerne reelt gode muligheder for at kunne varetage den specialpædagogiske opgave. Som det er nu, afsnøres 5 af de 76 koblingsprocenter - eller ca. 400 mio. kr. - til den opgave.

Journalistisk makværk

Derfor genkender I nok heller ikke jer selv i TV2's dokumentarudsendelser "Flugten til privatskolerne", som blev vist i to afsnit i slutningen af marts.

Udsendelserne er præget af en journalistisk vinkel, der er skåret skarpt: folkeskolen portrætteres som offeret og privatskolen som skurken. Ingen kan være tjent med så grove forenklinger. Og faktisk troede jeg, at den form for journalistik var umoderne. Mange medier er – heldigvis – mere og mere optagede af den konstruktive vinkel, som giver plads til nuancer og perspektiver og leder efter løsninger samtidigt med at emnet håndteres kritisk.

TV2-dokumentaren gør sig ingen anstrengelser for at forsøge at forstå udfordringerne eller at bidrage med forskellige vinkler til belysning af de problemstillinger, som i øvrigt er helt legitime at anholde.

I dokumentaren adopteres i stedet analyser fra Arbejdernes Erhvervsråd uden enten at trykprøve analyserne op imod andre analyser eller ved at stille kritiske spørgsmål til de fremlagte konklusioner.

Når den slags sker, bliver journalistik til mikrofonholderi i et orkestreret fremstød mod primært privatskolerne (som det altid kaldes, når noget negativt skal siges om sektoren), men egentlig også mod folkeskolen.

Det er drønærgerligt. For der er god grund til, at vi taler om, hvordan skolen har det.

Hvorfor fremgår det ikke, at der siden 2007 er nedlagt eller sammenlagt mere end 300 folkeskoler? At inklusionsreformen fra 2012 netop har fået en barsk evaluering? At reformen fra 2013 på store linjer er trukket tilbage? – og at der gennem de seneste 13 år er skabt en negativ omtale af folkeskolen i Danmark?

Det er ikke forældre eller lærere og pædagoger, der har bedt om de reformer. Så er det overhovedet rimeligt at sige, at forældrene flygter til privatskolerne? Måske kunne man også sige, at folkeskolen er flyttet fra forældrene?

Vi har været vidne til en politisk detaljestyring og iver for at "fikse" skolen, som er gået stærkt ud over forbindelsen mellem praktikerne i folkeskolen og politikerne på Christiansborg. Det har været uskønt og også urimeligt.

At TV2-journalister overser dén kompleksitet af virkelige, konkrete hændelser for at skabe enkle narrativer om folkeskolen overfor privatskoler, er i bedste fald ikke fair. Og i værste fald ødelæggende for grundskolen.

Fakta

Lad mig dvæle ved flere perspektiver, som bør tages i betragtning.

Sortering af elever

Det er udtalt af politikere og meningsdannere, at friskoler og privatskoler sorterer blandt eleverne sådan, at elever med særlige behov og udfordringer ikke optages. Jeg kan ikke udelukke, at det sker.

Men det er afgørende vigtigt at skelne mellem ikke at optage en elev, som skolen ikke har forudsætninger og ressourcer for at understøtte og tilbyde god undervisning; og så ikke at optage en elev, med henvisning til, at eleven ikke er klar til at modtage undervisning, ikke er motiveret eller ikke passer ind i skolen.

Socialt taxameter

Et egentligt socialt taxameter nævnes ofte som et tiltag, der kan tages i anvendelse for at motivere friskoler og privatskoler til at tiltrække og optage elever med forskellige socioøkonomiske profiler – underforstået, at der kun er såkaldt ressourcestærke elever på friskoler og privatskoler.

Men vi er også nødt til at se i øjnene, at vi bosætter os mere opdelt end nogensinde. En lang uddannelse betyder, at flere har råd til at bosætte sig i dyre kvarterer, og at valg af skole har indflydelse på, hvor vi bosætter os. Det ses på elevsammensætningen på såvel folkeskoler som friskoler og privatskoler. Boligpolitik betyder altså noget for elevsammensætningen på skolerne.

Det samme forhold gør sig gældende i landdistrikter, hvor friskoler mange steder er den lokale skole, og der er langt til nærmeste folkeskole.

Hvis vi ændrer tilskudssystemet, så det baseres på socioøkonomiske parametre, så vil der ske en omfordeling, således at skoler, hvor elevernes forældre har et lavt uddannelsesniveau, lav indkomst og måske også har anden etnicitet end dansk, vil få ganske betragtelig flere ressourcer.

Det er rimeligt, da skoler med en sådan elevsammensætning – hvad enten det er en friskole, privatskole eller folkeskole – kan have brug for flere ressourcer, der pædagogiske kan medvirke til at styrke skolefællesskabet og elevernes fagligheder og dannelse.

Fripladstilskud er også et udtryk for social ansvarlighed. Ordningen gør det muligt for økonomisk trængte familier at vælge en friskole eller privatskole til. Foruden de tildelte statsmidler, der kan søges via Fordelingssekretariatet, så afsætter mange friskoler også egne driftsmidler til friplads og støtte til familier, der har brug for en økonomisk håndsrækning til betaling af skolepengene.

På side 44 i Magasinet FRIs skolen fremgår det, at 62% af friskolerne i 2021 brugte midler på fripladstilskud, og heraf bruger 18% mere end 31.000 kr. årligt til denne indsats.

Blandede skoler

Både Arbejdernes Erhvervsråd og Socialdemokratiet har ytret sig stærkt med ønsket om mere blandede skoler, hvor børn møder børn fra andre sociale lag end dem selv, og dermed i langt højere grad afspejler den lokale befolkningssammensætning. Forslaget skal gælde for alle skoler – både folkeskoler, friskoler og privatskoler.

Der er dog ikke et konkret politisk udspil at forholde sig til, men Socialdemokratiets undervisningsordfører Jens Joel udfolder i sin nyligt udgivne bog "Fællesskaberne" konkrete ideer til og modeller for, hvordan det kan ske.

Ved at fordele eleverne efter en algoritme kan der opnås blandede elevsammensætninger på alle skoler. Skoler med elevsammensætninger, der ikke afspejler lokalområdet, men i stedet har en overrepræsentation af såkaldt ressourcestærke eller ressource svage elever – foreslås at få et væsentligt mindre tilskud.

Skoler skal altså vurderes på deres sociale ansvar målt ud fra elevsammensætningen. Konsekvensen vil fx være – og han nævner det specifikt i sin bog – at de såkaldt muslimske friskoler og folkeskoler med lignende elevsammensætning vil få mindre i tilskud.

Det ulogiske i dette socioøkonomiske perspektiv er - som jeg har nævnt - at netop disse skoler med fordel kan tildeles ekstra ressourcer til opgaven med at uddanne og danne eleverne. Samtidig må jeg tage afstand fra den stigmatisering af et mindretal, som det også er udtryk for.

Det er bestyrelsens holdning, at hvis der skal ske en fordeling af tilskud på anden vis, end den vi kender i dag, så skal det være fair og rimeligt – og gerne tæt på princippet om at pengene følger barnet.

Vi har ikke brug for forenkede løsninger, der viser sig ikke at være funktionelle og bæredygtige. Vi må sikre at få alle nuancer og perspektiver med, og derfor må debatten om blandede skoler også handle om, at Danmark i dag er et mere mangfoldigt og pluralistisk samfund, end vi nogensinde har været.

Vi må også tale om, hvorvidt det at svække friskoler og private grundskolers pædagogiske frihed og økonomi er en god redningsplanke for folkeskolen?

Friskoler er forankret i traditionen for åndsfrihed – altså alle de frihedsrettigheder, som er nævnt i grundloven: ytringsfrihed, forsamlingsfrihed, foreningsfrihed, trosfrihed, skolefrihed.

Friskoler er udtryk for en fin demokratisk tradition for beskyttelse af mindretal – at flertallet generøst giver mindretal ret og mulighed for at oprette skoler, hvor det er muligt at udleve de værdier, som folk er rundet af og finder mening i.

Det er vigtigt, at skolen får lov at være skole, og at skolepolitik ikke kobles så tæt til integrationspolitik, boligpolitik, socialpolitik og kulturpolitik, at skolens formål om at uddanne og danne myndige borgere tilsidesættes for at løse andre og for skolen uvedkommende forhold.

Det er selvsagt afgørende for FRISKOLERNE, at det frie skolevalg er intakt, så vi ikke fratager forældrene deres ret, ansvar og forpligtigelse for børns undervisning. Det er for vigtigt et forhold til, at vi kan overlade det til staten.

Dagtilbud

Det er ikke kun skoletilbud, som forældrene rækker ud mod. Som det fremgår af statistikken på side 45 i Magasinet FRiskolen, så får flere friskoler tilknyttet vuggestuer og børnehaver. Det udvider det samlede tilbud til forældrene, men det udvider samtidig det pædagogiske arbejde.

Ikke mindst bliver overgangene fra vuggestue til børnehave og fra børnehave til skole interessante faser i arbejdet med sikre høj pædagogisk kvalitet i både dagtilbud og friskole.

Beslutningen om indførelsen af minimumsnormeringer fra 2024 har betydet, at der allerede nu tilføres flere penge til kommunerne med det formål at indfase bedre normeringer.

På samme tid pågår der også spareøvelser i kommunerne, som betyder, at der godt nok tilføres midler til normeringer, men samtidig foretages spareøvelser, der samlet set annullerer tilførslen af flere ressourcer. Det er ikke holdbart.

Derfor er der god grund til at være opmærksom på, hvordan de kommunale beslutninger også påvirker tilskuddet til de private dagtilbud i tilknytning til friskoler.

Med minimumsnormeringerne fra 2024 følger et krav om, at vuggestuebørn ikke kan rykkes op i børnehave tidligere uden at pengene følger med. Det er et godt princip, som også burde gælde i overgangen mellem børnehave og skole.

Det bør ikke være sådan, at kommunerne tænker i økonomiske besparelser for at få budgetterne til at hænge sammen. Det er nødvendigt at lade pædagogikken være bestemmende for tildeling af ressourcer, så det er muligt at understøtte det pædagogiske arbejde med børnene.

”Træd varsomt, thi her bliver mennesker til”, er et velkendt citat af Chresten Kold. Vi må stille det relevante spørgsmål om, hvorfor vi har så travlt med at skubbe børn og unge videre til det næste sted. Med minimumsnormeringernes indførelse er der god mulighed for at besinde sig på, at børns første færd i livet godt må være langsom og fyldt med nærvær fra empatiske voksne.

Flygtninge fra Ukraine

Selvom der i lang tid har været raslet med de russiske sabler, så var verden alligevel forbløffet, da Rusland invaderede Ukraine den 24. februar 2022. Krigen brød ud i lys lue, og har sendt millioner af især kvinder, børn og unge på flugt. Det er ulykkeligt og forfærdende at være vidne til.

Jeg tilkendegav ret hurtigt, efter krigens udbrud, over for både Børne- og Undervisningsminister Pernille Rosenkrantz-Theil og formand for Børne- og Undervisningsudvalget i Kommunernes Landsforening (KL), borgmester Thomas Gyldal Petersen, at friskolerne gerne vil medvirke og bidrage til løsningen af såvel pasning i dagtilbud som undervisning på friskoler for ukrainske flygtninge.

En ukrainsk elev, der har opholdstilladelse, er at betragte som en almindelig elev, som pr. 5. september tælles som elev på friskolen og derfor også udløser tilskud. Der vil altså være økonomiske ressourcer til rådighed i det lange perspektiv. Det er også muligt, at nogen af jer har indgået aftaler med kommunerne om fx modtageklasser, pasning i dagtilbud eller andet.

Civilsamfundet

Flygtningestrømmen fra Ukraine er større end flygtningestrømmen fra Syrien i 2015.

Dengang var friskolerne også parate til at medvirke i at løse opgaven med pasning, skolegang og integration af børn, unge og voksne. Der var dog ikke så mange friskoler, der for alvor blev involveret i opgaven dengang som nu.

For nu sker det på jeres initiativ. I har ikke nødvendigvis ventet på at få lov eller blive spurgt. I løser meget fornemt opgaven, og viser med al tydelighed respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, ligesom I sender et stærkt signal om medmenneskelighed.

Det fører mig tilbage til for ret præcist et år siden, hvor vi tog initiativ til en kronik, som 14 andre uddannelsesinstitutioner bakkede op om. Dengang var det de syriske børn og unge på vores skoler, der var anledningen.

Vi skrev blandt andet - citat: "Vi skal lære eleverne samfundssind, folkeoplysning og retsorden. Man kunne sammenfatte det med: vi skal lære eleverne ordentlighed. Uden ordentlighed forvirrer de forpligtende fællesskaber."

Tak for at virkeliggøre disse pointer gennem jeres engagement og jeres mod til at indgå i den svære opgave med at tage imod flygtede familier fra Ukraine.

Det er samtidig en stærk markering af, at civilsamfundet kan noget særligt. Nemlig at udvise solidaritet og fællesskab.

For vi ved jo godt, at et aktivt civilsamfund kan være med til at løse store udfordringer – også med at modtage mange flygtninge.

Partnerskaber – vi blander os i debatten

Vi har netop i dag hørt Sigge Winther tale om vigtigheden af, hvordan den politiske- og lovgivningsmæssige proces hænger sammen. Jeg tror, det er vigtigt, at aktørerne fra den konkrete og praktiske hverdag tages med i processerne frem mod endelige beslutninger. Derfor blander vi os og søger indflydelse på de mange forskellige skole- og uddannelsesmæssige dagsordener.

Det er også i samtalen med gode samarbejdspartnere, at vi undersøger nye vinkler og perspektiver, og dermed samler ny viden og indsigter til arbejdet.

Jeg vil gerne her sige stor tak til alle vores forskellige samarbejdspartnere for godt og inspirerende samarbejde.

Når de frie og private skolers friheder presses, så rykker vi tættere sammen og gør fælles front. Derfor mødes vi ofte, taler sammen og sætter handlinger i gang. Det er stærkt, når vi går sammen på den måde, og jeg er ret sikker på, at det gør indtryk på verden omkring os.

Særlig tak til Karsten Suhr, formand for Danmarks Private Skoler, for de i perioder næsten daglige telefonsamtaler og vores fælles politiske møder med politikere på Christiansborg.

Vores tætte og solide relation med Efterskolerne og Højskolerne er betydningsfuldt. Vi mødes til fælles bestyrelsesmøde en gang om året, hvor vi taler med hinanden om, hvordan vi sammen kan styrke et levende folkestyre og et aktivt civilsamfund.

Stor tak til Lisbeth Trinskjær, formand for Højskolerne, og Torben Vind Rasmussen, formand for Efterskolerne, for det tætte samarbejde, de gode samtaler og for at lykkes med vores konkrete projekter.

Det gælder Frirummet – som nu rykker videre med uddeling af Folkets Journalistpris ved Demokratifestivalen i Ollerup på grundlovsdag. Prisen skal belønne journalistik, der forbedrer den offentlige samtale. Præcis den ambition vi har haft med Frirummet fra første færd.

Desuden så samles nu Frirummets mange pædagogiske erfaringer og opdagelser gennem de sidste 7 år med det formål at give skoler, lærere og undervisere inspiration til arbejdet med elevernes demokratiske dannelse og lyst til at medvirke i den offentlige samtale. Gå ind på www.frirummet.org og se mere om, hvad Frirummet har at byde på.

Syng, Spis & Snak omfatter nu 65 højskoler, efterskoler og friskoler, der samler store og små, unge og ældre om fællessang, og det der binder os sammen: historien, folkestyret, sproget, musikken, poesien, sangen og fællesskabet.

FRISKOLERNE er blevet medlem af Foreningen Center for Ungdomsforskning (CeFU), hvilket gør det muligt for os at være med til at formidle den store viden CeFU har om børn og unge til alle medlemsskoler.

Corona-pandemien bød os at handle på andre og helt nye måder, ligesom vi har skullet forholde os til problemstillinger, vi ikke kendte på forhånd. Det har ført os ind i nye cirkler, nye samarbejder og nye samtaler med for eksempel Kommunerne Landsforening.

Kommunernes Landsforening fortjener ros for et stort arbejde med at løse opgaven og logistikken med corona-test på skolerne. Vi har oplevet lydhørhed og hjælpsomhed. Nu er KL i gang med flygtninge-krisen – og det vil også give anledning til samarbejde.

Det samme gælder for Danmarks Lærerforening og Skolelederforeningen, hvor vi for eksempel delte synspunkter på afviklingen af dette skoleårs afgangsprøver – og som jo på lange stræk blev, som vi havde indstillet.

Og derfor inviterede jeg formand for Danmarks Lærerforening Gordon Ørskov Madsen, hovedbestyrelsesmedlem i Skolelederforeningen Kristian Dissing, formand for Danske Skoleelever Mille Borgen Mikkelsen og Jakob Sølvhøj, MF for Enhedslisten og Kenneth Mikkelsen, MF for Venstre til at være med i en særlig tilrettelagt samtalsalon i dag mellem kl. 11 og 13. Det var en fornøjelse at mødes i samtale om skolen.

For vi er optaget af skolen – og formiddagens samtaler viser, at det er en styrke, at der er forskellige skoleformer, der viser forskellige veje til, hvordan skoler kan udfolde sig pædagogisk og praktisk.

Vi kan lære af hinanden, vi kan tale om de fælles udfordringer og potentialer, der er for børn og unge uanset, hvilken skole de går på, og vi kan sammen tale på vegne af hele skolen overfor politikere og beslutningstagere. Det vil være stærkt, hvis vi kan holde fast i den samtale.

Det internationale

Med akkreditering som Erasmus+ konsortium kan foreningen nu tilbyde friskolerne at søge om tilskud til ansattes deltagelse i europæiske kurser, møder, konferencer.

Det er en unik mulighed for at få en europæisk dimension ind i skolens dagligdag. Flere skoler er allerede dybt involveret i sådanne programmer, og endnu flere var hurtige til i januar at byde ind på programmer for det kommende år.

På den måde styrker vi fortsat FRISKOLERNEs internationale dimension. Det er godt for eleverne, og i en meget foranderlige og foruroligende verden, er det mellemfolkelige møde af stor betydning og vigtighed.

Outro

"Al undervisning går ud på at få eleverne til at elske verden i en sådan grad, at de også vil tage ansvar for den". Sådan indledte jeg. Og nu gentager jeg det.

For jeg er fortrøstningsfuld, når jeg ser alt det som børn og unge kan, når jeg ser alt det de ved, når jeg ser alt det de gør - så tror jeg nemlig, at de vil blive hørt og set, og de vil sætte deres ansvarlige aftryk på verden i fremtiden.

Det er livgivende og håbefuldt!

Derfor laver I skole – og derfor også stor TAK til jer for at lave friskole for både forældre, børn og unge.

Tak!